

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2271/96 täydentävistä säännöksistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2271/96 täydentävistä säännöksistä.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi mainitun asetuksen 22 päivänä marraskuuta 1996. Asetuksessa säädetään yhteisön suojautumisesta sen liitteessä lueteltujen lakien ekstraterritoriaalisesta soveltamisesta aiheutuvilta vaikutuksilta. Asetuksen liitteessä mainitaan tällä hetkellä Yhdysvaltain Kuuban vastaisia pakotteita sisältävä niin sanottu Helms-Burton -laki ja Iranin ja Libyan vastaisia pakotteita sisältävä niin sanottu D'Amato -laki. Asetus sisältää säännöksiä ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta suojautumisesta sekä niiden torjumisesta sellaisissa tilanteissa, joissa liitteessä mainittujen lakien soveltaminen koskee Euroopan yhteisön jä-

senmaiden kansalaisten, siellä asuvien tai ammatillista toimintaa harjoittavien henkilöiden tai siellä rekisteröityjen oikeushenkilöiden etuja. Lisäksi edellytetään, että tarkoitettujen henkilöiden toiminta liittyy kansainväliseen kauppaan tai pääoman liikkuvuuteen sekä näihin liittyviin kaupallisiin toimiin yhteisön ja kolmansien maiden välillä.

Ehdotettu laki sisältää rangaistussäännökset edellä mainitun neuvoston asetuksen 2 ja 5 artiklan säännösten rikkomisesta. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että Euroopan yhteisöjen komissiolle asetuksen mukaan annettavat tiedot toimitetaan Suomessa asianomaiselle ministeriölle, joka on nykyisin ulkoasiainministeriö. Ministeriön tulee lain mukaan ilmoittaa Suomen säädöskoelmassa julkaistavalla ilmoituksella, missä asetuksen liitteessä lueteltujen säädösten tekstit ovat yleisön nähtävillä ja mistä ne ovat saatavissa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Antiboikottiasetus	3
2.1.1. Oikeusperusta	3
2.1.2. Keskeiset tavoitteet	4
2.1.3. Soveltamisala	5
2.1.4. Suojatoimenpiteet	6
Yleistä	6
Ilmoitusvelvollisuus	6
Kielto tunnustaa tuomioita ja päätöksiä	7
Kielto noudattaa vaatimuksia tai kieltoja	7
Vahingonkorvaus	7
2.1.5. Seuraamukset	8
2.1.6. Voimaantulo	8
2.2. EU:n yhteinen toiminta	8
2.3. Antiboikottiasetusta täydentävä lainsäädäntö muissa EU:n jäsenvaltioissa	9
2.4. Nykytilan arviointi	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
4. Esityksen vaikutukset	11
5. Asian valmistelu	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotuksen perustelut	11
2. Voimaantulo	13
3. Säättämisjärjestys	13
LAKIEHDOTUS	14
LIITTEET	15

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Yhdysvaltain presidentti allekirjoitti 12 päivänä maaliskuuta 1996 Kuuban vastaisia pakotteita sisältävän niin sanotun Helms-Burton -lain (Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act), joka tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1996. Helms-Burton -laki kohdistuu myös ulkomaisiin yrityksiin, koska lain nojalla voitaisiin nostaa kanteita sellaisia yrityksiä vastaan, jotka ovat ryhtyneet Kuubassa pakkolunastettua omaisuutta koskeviin toimenpiteisiin. Yhdysvaltain presidentti lykäksi lain voimaantuloa siltä osin kuin se koskee oikeutta nostaa kanteita yrityksiä vastaan, koska useat valtiot katsoivat lain vaikutusten ulottamisen valtion alueen ulkopuolelle (niin sanottu ekstraterritoriaalinen soveltaminen) olevan kansainvälisen oikeuden vastaista. Muiden valtioiden reaktioista huolimatta Yhdysvaltain kongressissa hyväksyttiin heinäkuussa 1996 vielä toinen ekstraterritoriaalisia vaikutuksia sisältävä laki, laki Iranin ja Libyan vastaisista pakotteista (Iran and Libya Sanctions Act of 1996), jonka presidentti allekirjoitti 5 päivänä elokuuta 1996. Tämä niin sanottu D'Amato -laki tuli voimaan voimaan välittömästi.

Euroopan unionin (EU) neuvosto hyväksyi 15 päivänä heinäkuuta 1996 päätelmät keinoista, joilla EU voisi vastata Helms-Burton -lain EU:n alueella toimiville yrityksille aiheuttamiin haittoihin. Mahdollisia keinoja olisivat asian vieminen paneelikäsitteilyyn Maailman kauppajärjestössä (WTO), EU:n maahantulokäytäntöjen muuttaminen amerikkalaisten yritysten edustajien osalta, Yhdysvaltain ekstraterritoriaalisen lainsäädännön vaikutusten neutralisoivan lainsäädännön laatiminen EU:ssa ja niiden amerikkalaisten yritysten luettelointi, jotka nostavat Helms-Burton -lain nojalla kanteita ulkomaisia yrityksiä vastaan.

Neuvoston asetus (EY) N:o 2271/96 tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumiseksi, jäljempänä *antiboikottiasetus* annettiin 22 päivänä marraskuuta 1996. Samana päivänä neuvosto hyväksyi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3

ja K.3 artiklan perusteella yhteisen toiminnan (96/668/YUTP) tietyn kolmannen maan tietyn lainsäädännön tai siihen perustuvien taikka siitä aiheutuvien toimien ekstraterritoriaalisen soveltamisen vaikutusten torjumiseksi toteuttavista toimenpiteistä, jäljempänä *EU:n yhteinen toiminta*. Antiboikottiasetus on tullut voimaan sen julkaisupäivänä 29 päivänä marraskuuta 1996 ja yhteinen toiminta sen hyväksymispäivänä.

Euroopan komissio ja Yhdysvallat ovat neuvotelleet Yhdysvaltain ekstraterritoriaalisen lainsäädännön aiheuttamien ongelmien ratkaisemisesta, ja pyrkimyksenä on estää vastaavien kiistojen toistuminen. Yhdysvaltain presidentti on lykännyt Helms-Burton -lain III osastoon sisältyvien ongelmallisimpien säännösten voimaantuloa 16 päivänä heinäkuuta 1997 edelleen puolella vuodella. Helms-Burton -lain paneelikäsitteily WTO:ssa on tätä hallituksen esitystä annettaessa keskeytettynä. Laajempaan ratkaisuun pyritään monenvälisessä investointisuojausopimuksessa (MAI), josta neuvotellaan Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD).

2. Nykytila

2.1. Antiboikottiasetus

2.1.1. Oikeusperusta

EU:n neuvosto hyväksyi antibioikottiasetuksen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, jäljempänä *perustamissopimus*, ja erityisesti sen 73 c, 113 ja 235 artiklan nojalla. Perustamissopimuksen 73 c artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto voi, pyrkien mahdollisimman laajalti toteuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmannen maiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden tavoitteen, määränemmistöllä komission ehdotuksesta toteuttaa toimenpiteitä, jotka koskevat pääoman liikkeitä kolmansien maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoitautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille. Perustamissopimuksen 113 artiklas-

sa annetaan neuvostolle valtuudet hyväksyä komission ehdotuksesta määränemmistöllä toimenpiteitä yhteisen kauppapolitiikan toteuttamiseksi, mukaan lukien kauppaa suojaavat toimenpiteet.

Perustamissopimuksessa ei ole erityisiä toimivaltuuksia antiboikottiasetuksen 4, 5 ja 6 artiklassa tarkoitetuille toimille. Ulkomaisen tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on erityinen säännös perustamissopimuksen 220 artiklassa, jolla ei kuitenkaan anneta yhteisön toimielimelle valtaa antaa 189 artiklassa tarkoitettuja säädöksiä. Perustamissopimuksen 235 artiklan mukaan, jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä perustamissopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säännökset yksimielisesti komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia kuultuaan. Jotta perustamissopimuksen 235 artiklaa voitaisiin käyttää tietyn erityistoiminnan perustana, suunnitellun toiminnan on siis täytettävä kolme ehtoa: toiminnan on tähdättävä yhteisön tavoitteeseen, sen on liityttävä yhteismarkkinoiden toimintaan, ja sen on oltava välttämätöntä. Perustamissopimuksen 235 artiklalla ei ole siten mahdollista laajentaa perustamissopimuksen soveltamisalaa. Tämän artiklan perusteella on mahdollista toimia silloin, kun suunniteltu toiminta tapahtuu yhteisön toimivallan puitteissa, mutta perustamissopimuksessa ei määrätä erityisistä toimivaltuuksista suunnitellun toiminnan osalta. Perustamissopimuksen 235 artiklan soveltamisalaa on rajattu muun muassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen lausunnossa 2/94, 28.3.1996, Kok. 1996, s. 1759, yhteisöjen liittymisestä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleisopimukseen (SopS 19/1990).

Antiboikottiasetuksen johdanto-osassa vahvistetaan, että asetuksessa säädetyt toimet ovat tarpeen perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Perustamissopimuksen 235 artiklaa voidaan soveltaa ainoastaan silloin, kun perustamissopimuksen jossakin artiklassa määrättyjä erityisiä tavoitteita ei voida saavuttaa riittävästi siinä annettua toimivaltaa käyttäen. Erityisesti asetuksen johdanto-osa ja 1 artikla koskevat perustamissopimuksen 73 c ja 113 artiklassa sovitut yhteisön tavoitteita. Asetuksen on katsottu liittyvän yhteismarkkinoiden toimintaan siten, että asetuksen taustalla olevat pakotteet

asettavat pakotteiden kohteena olevaan valti-oon sijoittavat jäsenvaltioiden yritykset epäoikeudenmukaiseen asemaan suhteessa muualle sijoittaviin jäsenvaltioiden yrityksiin. Ensiksi mainittujen perustamissopimuksesta johtuvia oikeuksia loukataan. Jos jäsenvaltiot olisivat joutuneet ryhtymään kansallisiin vastatoimenpiteisiin, olisi se aiheuttanut häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle. Viimeksi mainittu seikka on vaikuttanut myös siihen arviointiin, onko kyseessä yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta välttämätön toimi. Välttämättömyysarvioinnissa on otettu huomioon myös se, onko toimi yhteisön oikeuden periaatteiden mukaista, erityisesti laillisuus-, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden osalta. Nämä periaatteet rajoittavat käytettävissä olevaa keinovalikoimaa. Antiboikottiasetuksen 4 ja 5 artiklassa säädettyjä keinoja on käytetty myös perustamissopimuksen 73 g ja 228 a artiklan nojalla hyväksytyissä Euroopan yhteisön pakoteasetuksissa. Antiboikottiasetuksen 6 artiklassa säädettyjä keinoja ei ole käytetty muissa tapauksissa, mutta sen voidaan katsoa olevan johdonmukainen seuraus asetuksen 5 artiklasta.

2.1.2. Keskeiset tavoitteet

Antiboikottiasetuksen ja yhteisen toiminnan johdanto-osaan on kirjattu seikat, joiden vuoksi asetuksen ja yhteisen toiminnan hyväksymistä on pidetty tarpeellisenä. Yhteisön tavoitteisiin kuuluu edistää maailman-kaupan sopusointuista kehitystä ja kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista. Yhteisö pyrkii jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Tämä sisältää suoriin sijoituksiin, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumiseen, rahoituspalvelujen tarjoamiseen tai arvopaperien hyväksymiseen pääomamarkkinoille kohdistuvien rajoitusten poistamisen. Tiettyssä kolmannessa maassa annettujen lakien, asetusten ja muiden säädösten ekstraterritoriaalisen soveltamisen katsotaan loukkaavan kansainvälistä oikeutta ja haittaavan edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisen ekstraterritoriaalisen lainsäädännön katsotaan vahingoittavan yhteisön etuja sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etuja heidän käyttäessään perustamissopimuksen mukaisia oikeuksiaan. Sen vuoksi on pidetty tarpeellisenä toteuttaa yhteisön tasolla toimia

poistamalla, mitätöimällä, estämällä ja muulla tavoin vastustamalla tällaisen ulkomaisen lainsäädännön vaikutuksia.

Ekstraterritoriaalisuudesta puhutaan, kun jokin valtio ulottaa lainsäädäntönsä koskemaan toimintaa ja henkilöitä alueensa ulkopuolella. Kansainvälisen oikeuden mukaan valtion lainsäädännöllinen toimivalta ei ole rajoittamatonta. Lainsoveltamisteorioista alue- ja kansallisuusteoria ovat yleisesti hyväksyttyjä perusteita valtion toimivallan ulottuvuuden määrittelemiselle. Valtion toimivalta voidaan laillisesti ulottaa siten valtion alueen lisäksi valtion ulkomailla oleskeleviin kansalaisiin ja yhtiöihin, joiden kotipaikka on kyseisissä valtioissa. Kolmannen pääteorian, niin sanotun vaikutusteorian mukaan ekstraterritoriaalista lainsäädäntöä ei pidetä välttämättä myöskään kansainvälisen oikeuden vastaiseena, jos säänneltävällä toiminnalla voidaan osoittaa olevan selkeästi vaikutuksia siinä valtiossa, jonka lainsäädännöstä on kysymys. Antiboiikottiasetuksen antamisen taustalla olevalla Yhdysvaltain pakotelainsäädännöllä ei ole katsottu kuitenkaan olevan tällaista kansainvälisen oikeuden vaatimaa suoraa vaikutussuhdetta tai liityntää. Ekstraterritoriaalisen lainsäädännön sallittavuus on noussut esille myös yhteisön oikeuden yhteydessä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuissa asiassa 48/69, ICI v. komissio, tuomio 14.7.1972, Kok. 1972, s. 619 ja asiassa Ahlström Osakeyhtiö v. komissio, tuomio 27.9.1988, Kok. 1988, s. 5193, on rajattu yhteisön oikeuden sallittua soveltamisalaa.

2.1.3. Soveltamisala

Antiboiikottiasetuksen 1 artiklassa määritellään asetuksen soveltamisala. Asetuksessa säädetään suojautumisesta asetuksen liitteessä lueteltujen lakien ekstraterritoriaalisesta soveltamisesta aiheutuvilta vaikutuksilta sekä kyseisiin lakeihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien vaikutuksilta sekä niiden torjumisesta silloin, kun soveltaminen koskee niiden asetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden etuja, joiden toiminta liittyy kansainväliseen kauppaan tai pääoman liikkuvuuteen sekä näihin liittyviin kaupallisiin toimiin yhteisön ja kolmansien maiden välillä. Asetuksen 11 artiklassa tarkoitettuja henkilöitä ovat muun muassa luonnolliset henkilöt, joilla on asuinpaikka yhteisössä ja jotka ovat jonkun jäsenvaltion kansalaisia,

yhteisössä rekisteröidyt oikeushenkilöt ja yhteisön alueella ammatillisissa tehtävissä toimivat luonnolliset henkilöt.

Neuvosto voi lisätä asetuksen liitteeseen lakeja tai poistaa niitä liitteestä. Asetuksen liitteessä luetellaan tällä hetkellä "National Defence Authorization Act for Fiscal Year 1993", Title XVII - "Cuban Democracy Act 1992", 1704 ja 1706 artikla, "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act of 1996", "Iran and Libya Sanctions Act of 1996" ja "31 CFR (Code of Federal Regulations) Ch. V (7-1-95 edition) Part 515 - Cuban assets Control Regulations, subpart B (Prohibitions), E (Licenses, Authorizations and Statements of Licensing Policy) and G (Penalties)".

Helms-Burton -laki jakautuu neljään osastoon: I - Castron hallintoa vastaan kohdistettavien kansainvälisten pakotteiden tehostaminen, II - vapaan ja itsenäisen Kuuban avustaminen, III - Yhdysvaltain kansalaisten omistusoikeuksien suojaaminen ja IV - tiettyjen ulkomaalaisten sulkeminen Yhdysvaltain ulkopuolelle. Antiboiikottiasetuksen liitteessä viitataan Helms-Burton -lain säännöksiin, joiden mukaan on noudatettava Yhdysvaltojen Kuubaa koskevaa talous- ja rahoitussuoraa ja muun muassa kieltoa viedä Yhdysvaltoihin joko suoraan tai kolmansien maiden kautta sellaisia varoja tai palveluja, jotka ovat peräisin Kuubasta tai jotka sisältävät Kuubasta peräisin olevia materiaaleja tai tavaroita, kieltoa käydä kauppaa tavaroilla, jotka ovat olleet Kuubassa tai jotka kuljetetaan tai on kuljetettu Kuubasta tai Kuuban kautta, kieltoa jälleenviedä Yhdysvaltoihin Kuubasta peräisin olevaa sokeria ilman viejän toimivaltaisen kansallisen viranomaisen ilmoitusta, kieltoa tuoda Yhdysvaltoihin sokerituotteita ilman vakuutta siitä, että tuotteet eivät ole peräisin Kuubasta, sekä vaatimusta jäädyttää kuubalainen varallisuus ja rajoitukseen liittyvät toimet Kuuban kanssa. EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset sisältävät kiellon lastata tai purkaa lasti aluksesta missään Yhdysvaltojen alueella tai saapua Yhdysvaltojen satamiin, kiellon tuoda Kuubasta peräisin olevia tavaroita tai palveluja ja tuoda Kuubaan Yhdysvalloista peräisin olevia tavaroita tai palveluja sekä sellaisten rahoitukseen liittyvien toimien estämisen, joissa Kuuba on mukana. Helms-Burton-lain III ja IV osaston säännösten mukaan on lopetettava kaikki toimenpiteet ("trafficking"), jotka liittyvät Yhdysvaltojen

kansalaisille (mukaan lukien kuubalaiset, jotka ovat saaneet Yhdysvaltain kansalaisuuden) aikaisemmin kuuluneeseen omaisuuteen ja jonka Kuuban hallitus on pakkolunastanut. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat käyttö, myynti, siirto, hallinta, hoito ja muu henkilölle hyötyä tuottava toiminta. EU:n etuihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia voivat olla Helms-Burton -lain III osaston säännösten nojalla mainituissa toimenpiteissä mukana olevia EU:n kansalaisia tai yrityksiä vastaan nostettavat oikeudenkäynnit. Nämä oikeudenkäynnit voivat johtaa tuomioihin tai päätöksiin, joilla veloitetaan maksamaan (monikertaisia) korvauksia kanteen nostaneelle amerikkalaiselle osapuolelle. Tällaisiin toimenpiteisiin osallistuvilta, heidän puolisoiltaan ja alaikäisiltä lapsiltaan sekä heidän asi miehiltään voidaan evätä Helms-Burton -lain IV osaston säännösten nojalla pääsy Yhdysvaltoihin. Luettelossa viimeksi mainitun CFR:n säädösten rikkomisesta voi seurata sakko- tai vankeusrangaistus tai omaisuuden tai oikeuksien menetys.

Iranin ja Libyan pakotelaissa kielletään sellaiset yli 40 miljoonan Yhdysvaltain dollarin määräiset investoinnit Iraniin ja Libyaan, jotka vaikuttavat suoraan ja merkittävästi niiden kykyyn kehittää edelleen öljyvarjojaan. Investointi kattaa näiden maiden kehittämiseen tarkoitetun sopimuksen tekemisen tai sellaisen takaamisen, sellaisesta hyötymisen tai omistusosuuden hankkimisen sellaiseen investointiin. Rajoitukset eivät koske ennen lain voimaantuloa (5 päivä elokuuta 1996) tehtyjä investointeja. Yhdysvaltain yksipuolisten pakotteiden lisäksi on otettava huomioon, että Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 748 (1992) ja 883 (1993) sisältävät Libyaan koskevia finanssipakotteita, jotka sitovat myös EU:n jäsenvaltioita. Näiden päätöslauselmien soveltamisesta yhteisössä säädetään tiettyjen tavaroiden ja palvelujen Libyaan toimittamisen estämisestä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 3274/93. EU:n etuihin voivat vaikuttaa Yhdysvaltain presidentin toteuttamat toimenpiteet Yhdysvaltoihin suuntautuvan tuonnin tai toimitusten rajoittamiseksi, kieltä tulla nimetyksi Yhdysvaltojen valtionvarojen ensisijaiseksi välittäjäksi tai tallettajaksi, kieltä saada lainoja Yhdysvaltain rahoituslaitoksilta, Yhdysvaltojen asettamat vientirajoitukset ja EXIM-Bankin antaman tuen epääminen.

2.1.4. Suojatoimenpiteet

Yleistä

Antiboikottiasetuksessa säädetään erityisiä toimenpiteitä, joilla asetuksen liitteessä mainitun ekstraserritoriaalisen lainsäädännön vaikutuksia pyritään torjumaan. Nämä toimenpiteet sisältävät ilmoitusvelvollisuuden, kiellon tunnustaa yhteisön ulkopuolisen tuomioistuimen tuomiota tai hallintoviranomaisen päätöksiä, kiellon noudattaa niitä tai muita ekstraserritoriaaliseen lainsäädäntöön perustuvia vaatimuksia sekä oikeuden vahingonkorvaukseen.

Ilmoitusvelvollisuus

Antiboikottiasetuksen 2 artiklan mukaan henkilön on ilmoitettava komissiolle 30 päivän kuluessa saatuaan tiedon siitä, että asetuksen liitteessä mainitut lait tai niihin perustuvat tai niistä johtuvat toimet vaikuttavat suoraan tai välillisesti hänen taloudellisiin tai rahoitusta koskeviin etuihinsa. Jos kyseessä on oikeushenkilö, ilmoitusvelvollisuus on johtokunnan jäsenellä, johtajistolla ja muilla henkilöillä, joilla on vastuu liikkeenjohdosta. Komissio voi pyytää tällaista henkilöä antamaan tietoja 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Tiedot voidaan ilmoittaa suoraan komissiolle tai jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä. Komissio ilmoittaa henkilön kotivaltiolle, jos tiedot on annettu suoraan komissiolle. Asetuksen johdanto-osan mukaan asetuksen nojalla esitetyt tietojen toimittamista koskeva pyyntö ei estä jäsenvaltiota vaatimasta samanlaista tietoa annettavaksi kyseisen valtion omille viranomaisille.

Asetuksen 3 artikla sisältää yksityiskohtaiset säännökset 2 artiklan mukaisesti ilmoitettujen tietojen salassa pitämisestä. Luottamuksellisia tai luottamuksellisesti luovutettuja tietoja koskee salassapitovelvollisuus. Komissio ei saa ilmaista tällaista tietoa ilman tiedonantajan nimenomaista lupaa. Tietoja voidaan toimittaa edelleen luvan perusteella tai kun komissio veloitetaan siihen. Tällöin on otettava huomioon henkilön oikeudet edut siten, ettei liikesalaisuuksia ilmaista. Asetuksen 3 artiklan säännökset eivät estä komissiota ilmaisemasta yleisluonteisia tietoja, jos se ei ole ristiriidassa tiedon alkuperäisen tarkoituksen kanssa. Jos luottamuksellisuus rikotaan, tiedon toimittajalla on oikeus

pyytää tieto kumottavaksi, jätettäväksi huomioon ottamatta tai oikaistavaksi.

Asetuksen 7 artiklan a kohdan mukaan komission tulee tiedottaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle välittömästi ja täydessä laajuudessa 1 artiklassa tarkoitettujen lakien, asetusten ja muiden säädösten sekä niistä aiheutuvien toimenpiteiden vaikutuksista asetuksen nojalla saatujen tietojen perusteella ja laatia niistä säännöllisesti kattava julkinen selvitys.

Asetuksen 10 artiklan mukaan komission ja jäsenvaltioiden tulee tiedottaa toisilleen asetuksen mukaisesti toteutetuista toimenpiteistä ja muista asetukseen liittyvistä olenaisista seikoista.

Kielto tunnustaa tuomioita ja päätöksiä

Antiboikottiasetuksen 4 artikla sisältää kiellon tunnustaa ja panna täytäntöön yhteisön ulkopuolella olevan valtion tuomioistuimen tuomiota ja hallintoviranomaisen päätöstä, jossa on kyse asetuksen liitteessä mainittujen ekstraterritoriaalisten lakien tai niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien soveltamisesta suoraan tai välillisesti.

Kielto noudattaa vaatimuksia tai kieltoja

Antiboikottiasetuksen 5 artikla sisältää kiellon noudattaa vaatimuksia tai kieltoja, jotka perustuvat suoraan tai välillisesti asetuksen liitteessä mainittuihin lakeihin tai niihin perustuviin tai niistä aiheutuviin toimiin tai johtuvat niistä. Vaatimukset ja kiellot sisältävät myös ulkomaisten tuomioistuinten pyynnöt. Kielto noudattaa tässä tarkoitettuja vaatimuksia koskee sekä tahallisia toimenpiteitä että tahallisia laiminlyöntejä.

Asetuksen 7 ja 8 artiklassa säädetään erityiset menettelyt, joiden mukaisesti henkilölle voidaan antaa lupa noudattaa 5 artiklassa tarkoitettuja vaatimuksia tai kieltoja joko kokonaan tai osittain. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että noudattamatta jättäminen vahingoittaisi vakavasti kyseisen henkilön tai yhteisön etuja. Kun tästä on olemassa riittävästi näyttöä, komissio tekee 8 artiklassa tarkoitettulle komitealle ehdotuksen tarvittavista toimenpiteistä. Asetuksen 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden edustajista muodostuva komitea, jonka puheenjohtajana on komission edustaja, antaa komission ehdotuksesta lausuntonsa. Komitea tekee päätöksensä perustamissopimuksen 148 artiklan 2 koh-

dassa tarkoitettulla määränemmistöllä, ja päätöstä tehtäessä jäsenvaltioiden äänet painotetaan mainitussa kohdassa tarkoitettulla tavalla. Poikkeuslupan antaa 7 artiklan mukaan komissio. Jos 8 artiklassa tarkoitettu komitea poikkeaa komission ehdotuksesta tai ei anna lausuntoaan, komission on siirrettävä asia neuvoston ratkaistavaksi. Neuvosto tekee ratkaisunsa määränemmistöllä. Jos neuvostokaan ei kykene ratkaisemaan asiaa kahden viikon kuluessa päivästä, jona asia on tullut vireille neuvostossa, asia palautuu komission päätettäväksi.

Vahingonkorvaus

Antiboikottiasetuksen 11 artiklassa tarkoitettulla henkilöllä, jonka toiminta liittyy kansainväliseen kauppaan tai pääoman liikkuvuuteen sekä näihin liittyviin kaupallisiin toimiin yhteisön ja kolmansien maiden välillä, on oikeus saada korvaus asetuksen liitteessä lueteltujen lakien soveltamisesta tai niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien hänelle aiheuttamasta vahingosta ja menetyksestä, oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

Vahingonkorvausta voidaan asetuksen 6 artiklan toisen kohdan mukaan vaatia luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä tai muulta vahingon aiheuttaneelta tai keneltä tahansa, joka toimii tämän puolesta tai välikätenä. Asetuksen 6 artiklan nojalla vireille pantuihin oikeudenkäynteihin ja sen nojalla annettuihin päätöksiin sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä yleissopimusta, jäljempänä *Brysselin yleissopimus*. Brysselin yleissopimuksen II osaston määräysten mukaan kanne voidaan nostaa sopimusvaltion kansalaisen kotipaikan tuomioistuimessa. Brysselin yleissopimuksen II osaston 2 jakso sisältää lisäksi useita tuomioistuimen erityistä toimivaltaa koskevia määräyksiä tapauksissa, joissa vastaajalla on kotipaikka jossa-kin sopimusvaltiossa. Jos vastaajalla ei ole kotipaikkaa missään sopimusvaltiossa, esimerkiksi silloin, kun on kysymyksessä henkilö, jolla on kotipaikka Yhdysvalloissa, noudatetaan kansallisia säännöksiä oikeuspaikan määräytymisestä. Antiboikottiasetuksen 6 artiklan kolmannessa kohdassa säädetään lisäksi, että vahingonkorvausta voidaan hakea Brysselin yleissopimuksen II osaston 2—6 jakson ja 57 artiklan 3 kohdan mukai-

sesti missä tahansa sellaisessa jäsenvaltiossa vireille pannussa oikeudenkäynnissä, jossa kyseisellä luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä tai muulla vahingon aiheuttaneella tai tämän puolesta tai tämän välikätenä toimivalla on varallisuutta. Tätä omaisuuden sijaintipaikan foorumia ei sisälly Brysselin yleissopimuksen oikeuspaikkaluetteloon, joten kyseessä on anti-boikottiasetuksessa tarkoitettuja vahingonkorvauskanteita koskeva erityinen foorumi.

Muiden käytettävissä olevien keinojen lisäksi ja sovellettavan lain mukaisesti vahingonkorvaus voi olla muodoltaan näiden henkilöiden, muiden vahingon aiheuttaneiden tai niiden puolesta tai välikätenä toimivien yhteisössä olevien varojen takavarikointia tai myyntiä. Varoihin luetaan yhteisössä rekisteröidyn oikeushenkilön osakkeet.

Suomi ei ole vielä liittynyt Brysselin yleissopimukseen. Yleissopimus Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa liittyvään pöytäkirjaan sellaisena kuin se on mukautettuna Tanskan, Irlannin, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan liittymissopimuksella, Helleenien tasavallan liittymissopimuksella sekä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymissopimuksella allekirjoitettiin 29 päivänä marraskuuta 1996. Sopimuksen ratifiointiprosessi 15 jäsenmaassa on edelleen kesken. Tarkoituksena on, että hallituksen esitys sopimuksen hyväksymisestä annetaan eduskunnalle mahdollisimman pian.

Suomi soveltaa suhteessa EU:n ja Euroopan talousalueen jäsenmaihin Brysselin yleissopimuksen sijasta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla Luganossa 16 päivänä syyskuuta 1988 tehtyä yleissopimusta (SopS 44/1993). Tämä niin sanottu Luganon yleissopimus on suurelta osin identtinen Brysselin yleissopimuksen määräysten kanssa. Omaisuuden sijaintipaikan tuomioistuinta koskevaa lisäystä lukuun ottamatta anti-boikottiasetuksen 6 artiklassa ei aseteta jäsenmaille uusia velvoitteita. Asetuksen 6 artiklan on katsottava ainoastaan osoittavan, että Brysselin yleissopimus soveltuu siinä tarkoitettuihin kanteisiin. Brysselin yleissopimuksen ei voida katsoa asetuksen 6 artiklan

nojalla soveltuvan Suomeen, joka ei ole vielä ratifioinut liittymissopimusta kyseiseen sopimukseen. Suomi soveltaa Luganon yleissopimuksen määräyksiä täydennettynä omaisuuden sijaintipaikan tuomioistuinta koskevalla säännöllä, kunnes Suomi ja muut jäsenmaat ovat ratifioineet 29 päivänä marraskuuta 1996 allekirjoitetun liittymissopimuksen.

Seuraamukset

Antiboikottiasetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on päätettävä asetuksen asianomaisen säännöksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeudenmukaisia ja ennalta ehkäiseviä. Antiboikottiasetusta hyväksyttäessä kirjattiin pöytäkirjaan komission lausumana, että komissio, jolla on velvollisuus varmistaa, että asetuksen säännöksiä ja sen nojalla hyväksyttyjä toimenpiteitä noudatetaan, selvittää, että asetuksen 2 ja 5 artiklan säännöksiä on pidettävä 9 artiklassa tarkoitettuina "asianomaisina säännöksinä".

2.1.6. Voimaantulo

Antiboikottiasetus tulee sen 12 artiklan mukaan voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Asetus julkaistiin 29 päivänä marraskuuta 1996.

2.2. EU:n yhteinen toiminta

Neuvosto hyväksyi EU:n yhteisen toiminnan samana päivänä anti-boikottiasetuksen kanssa. Ensimmäisen pilarin alaisuudessa hyväksyttyä anti-boikottiasetusta ei pidetty riittävänä toimenpiteenä, joten sitä täydennettiin toisen pilarin alaisuudessa yhteisellä toiminnalla.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3 artiklan mukaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvaa toimintaa hyväksyttäessä neuvosto päättää Eurooppa-neuvoston vahvistamien yleisten suuntaviivojen perusteella, että asiassa noudatetaan yhteistä toimintaa. Suuntaviivat on hyväksytty Eurooppa-neuvoston kokouksessa Firenzessä 21 ja 22 päivänä kesäkuuta 1996. Unionisopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto voi hyväksyä yhteisen toiminnan siltä osin kuin unionin tavoitteet voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi pa-

remmin toteuttaa yhteisellä toiminnalla kuin siten, että jäsenvaltiot toimivat erikseen.

EU:n yhteisen toiminnan johdanto-osassa viitataan samoihin tavoitteisiin kuin anti-boikottiasetuksen johdanto-osassa. Johdanto-osassa todetaan edelleen neuvoston antaneen sanotun anti-boikottiasetuksen ja katsovan, että näissä erityisolosuhteissa jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen mainittujen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etujen turvaamisen, sikäli kuin tästä turvaamisesta ei säädetä sanotussa asetuksessa. Yhteinen toiminta ja anti-boikottiasetus muodostavat yhtenäisen järjestelmän, joka sisältää yhteisön ja jäsenvaltioiden toimivaltojen mukaiset toimet.

Yhteisen toiminnan 1 artiklassa määrätään, että kukin jäsenvaltio toteuttaa tarpeellisia pitämänsä toimenpiteet turvataksaan sellaisen anti-boikottiasetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden edut, joihin asetuksen liitteessä lueteltujen lakien, asetusten ja muiden säädösten ja niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien ekstraterritoriaalinen soveltaminen vaikuttaa, sikäli kuin kyseisiä etuja ei ole turvattu kyseisellä asetuksella.

Yhteinen toiminta tuli sen 2 artiklan mukaisesti voimaan, kun se hyväksyttiin 22 marraskuuta 1996.

2.3. Anti-boikottiasetusta täydentävä lainsäädäntö muissa EU:n jäsenvaltioissa

Ruotsissa on hyväksytty lakiehdotus (Prop 1996/97:139) kolmannen maan ekstraterritoriaaliselta lainsäädännöltä suojaavasta Euroopan yhteisön asetuksesta. Laissa säädetään rangaistavaksi anti-boikottiasetuksen 2 artiklassa säädetyn tiedonantovelvoitteen rikkominen tahallaan tai huolimattomuudesta ja sen 5 artiklan ensimmäisen kohdan säännösten tahallinen rikkominen. Rangaistus voi olla sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta vankeutta. Laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Tanskan lakiluonnoksen mukaan anti-boikottiasetuksen 2 ja 5 artiklan rikkomisesta voisi seurata sakkoa tai enintään 30 päivää vankeutta. Laki pyritään saamaan voimaan tammikuussa 1998.

Espanjassa suunnitteilla olevassa lainsäädännössä anti-boikottiasetuksen asianomaisten säännösten rikkomisesta kaavailaan enintään 5—10 miljoonan pesetan sakkorangaistusta.

Irlannissa annetun asetuksen (European

Communities (Extraterritorial Application of Legislation adopted by a Third Country) Regulations, S.I. No. 217 of 1997)) mukaan anti-boikottiasetuksen 2 ja 5 artiklan rikkomisesta voidaan tuomita enintään 1 500 punnan sakkoon tai vankeuteen enintään 12 kuukaudeksi taikka mainitun suuruisen sakon lisäksi mainitun pituiseen vankeuteen. Toimivaltainen viranomainen Irlannissa on turismi- ja kauppaministeri.

Isossa-Britanniassa annetussa asetuksessa Yhdysvaltojen ekstraterritoriaalisesta lainsäädännöstä (The Extraterritorial US Legislation (Sanctions against Cuba, Iran and Libya) (Protection of Trading Interests) Order 1996 No. 3171) säädetään rangaistavaksi anti-boikottiasetuksen 2 artiklan ja 5 artiklan ensimmäisen kohdan säännösten rikkominen. Rangaistavuus ei koske muissa EU:n jäsenvaltioissa tehtyjä tekoja eikä EU:n ulkopuolella tehtyjä tekoja, ellei tekijä viimeksi mainituissa tapauksissa ole Ison-Britannian kansalainen tai siellä rekisteröity oikeus henkilö tai ellei henkilöllä ole asetuksessa säädetyllä muulla tavoin yhteys Isoon-Britanniaan. Asetuksessa säädetty rangaistusuhka on sakko.

Italiassa tarvittavan lainsäädännön valmistelu on vielä kesken, eikä tietoja mahdollisesti ehdotettavista seuraamuksista ole vielä saatavilla.

Itävallassa annetun asetuksen (Bundesgesetz Festlegung von Sanktionen bei Zuwiderhandlungen gegen die Verordnung (EG) Nr. 2271/96 des Rates vom 22. November 1996 zum Schutz vor den Auswirkungen der extraterritorialen Anwendung von einem Drittland erlassener Rechtsakte sowie von darauf beruhenden oder sich daraus ergebenden Massnahmen) mukaan anti-boikottiasetuksen 2 ja 5 artiklan rikkomisesta voi seurata sakkoja enintään miljoona shillinkiä.

Kreikassa valmistellun presidentin asetusluonnoksen mukaan anti-boikottiasetuksen rikkomisesta voitaisiin tuomita hallinnollisiin seuraamuksiin eli sakkoihin. Enimmäissakon määrää ei ole vielä päätetty.

Luxemburgissa valmistellaan lainsäädäntöä, jonka nojalla asetuksen 2 ja 5 artiklan rikkomisesta voitaisiin tuomita 1 500 — 1 000 000 frangin suuruisen sakkoon. Lainsäädännön pohjana on vuonna 1971 hyväksytty laki Euroopan yhteisöjen päätösten, direktiivien ja asetusten täytäntöönpanosta ja niiden rikkomisen rankaisemisesta (Mém.1971, 1670).

Portugalissa valmistellun lakiehdotuksen mukaan antiboikottiasetuksen 2 ja 5 artiklan rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoja. Laki tulee voimaan keväällä 1998.

Ranskassa valmistellun lakiehdotuksen mukaan antiboikottiasetuksen rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoja.

Saksassa ulkomaankauppa-asetuksen muuttamisesta annetun 39. asetuksen mukaan antiboikottiasetuksen 5 artiklan rikkomisesta voidaan määrätä sakkorangaistus, joka voi olla enintään miljoona Saksan markkaa.

2.4. Nykytilan arviointi

Perustamissopimuksen 189 artiklan mukaan neuvoston asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Tämä oikeusvaikutus kirjataan tavallisesti myös asetuksen loppuun, kuten antiboikottiasetuksessa. Yhteinen toiminta sitoo jäsenmaita niiden kannanotoissa ja toimissa. Yhteinen toiminta ei ole jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Vaikka antiboikottiasetus on kaikilta osiltaan velvoittava ja suoraan sovellettavissa, ovat eräät täydentävät kansalliset säännökset tarpeellisia. Asetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltion on päätettävä asetuksen asianomaisen säännöksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Asetuksen 2 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiossa on toimivaltainen viranomainen, joka voi toimittaa kyseissä artiklassa tarkoitettuja tietoja komissiolle. Asetuksen 2 ja 9 artiklan säännöksiä täydentäviksi ehdotettuja kansallisia säännöksiä käsitellään tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Antiboikottiasetuksen 4 artiklassa kielletään tunnustamasta ja panemasta täytäntöön yhteisön ulkopuolisen tuomioistuimen tuomiota tai hallintoviranomaisen päätöstä, jossa on kyseessä asetuksen liitteessä mainittujen lakien tai niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien soveltamisesta suoraan tai välillisesti. Suomessa ei suoraan tunnusteta tai panna täytäntöön ulkomailla annettuja tuomioita tai viranomaisten päätöksiä siviili- tai kauppaoikeuden alalla, ellei siitä säädetä Suomen kansallisessa lainsäädännössä tai määrätä kansainvälisessä sopimuksessa, joka on Suomen osalta voimassa. Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä on voimassa 7 päivänä kesäkuuta 1928 tehty välitysoikeudellista menettelyä koskeva sopi-

mus (SopS 3/1929). Sopimukseen ei voida kuitenkaan vedota erimielisyyksissä, jonka kohde koskettaa jonkin kolmannen valtion etuja, mistä Yhdysvaltojen pakotelainsäädännössä on kysymys. Suomi ja Yhdysvallat ovat ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehdyn yleissopimuksen (SopS 8/1962) sopimuspuolia. Ei ole täysin poissuljettua, että mainitusta sopimuksesta tai jostakin muusta kansainvälisestä sopimuksesta johtuva velvollisuus tunnustaa ulkomaisen tuomioistuimen tuomio olisi ristiriidassa antiboikottiasetuksen 4 artiklan säännösten kanssa. Teoriassa ristiriita voisi olla mahdollinen esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, että sellainen kolmannen maan tuomioistuin, jonka päätökset ovat Suomessa täytäntöönpanokelpoisia, antaisi asetuksessa tarkoitettun tuomion. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista pyrkiä antamaan erityissäännöksiä mahdollisen ristiriidan ratkaisemiseksi.

Antiboikottiasetuksen 6 artiklan toisen kohdan mukaan asetuksessa tarkoitettua vahingonkorvausta voidaan vaatia luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä tai muulta vahingon aiheuttaneelta tai keneltä tahansa, joka toimii tämän puolesta tai välikätenä. Vahingonkorvausvaatimus voisi siis kohdistua myös sellaiseen Euroopan yhteisössä toimivaan oikeushenkilöön, jonka omistaa tai jonka toimintaa ohjaa asetuksen liitteessä mainittuun pakotelainsäädäntöön perustuvan tuomion perusteella vahingonkorvausta saanut oikeushenkilö. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti toiselle aiheutettuun vahinkoon perustuva korvausvelvollisuus, josta on kysymys artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa ei ole perustuslakivaliokunnan lausunnon (28/1996 vp) mukaan ongelmallinen hallitusmuodon 12 §:ssä turvautun omaisuudensuojan kannalta. Lausunnossa on todettu, että on kuitenkin epäselvää, missä määrin tämä edellytys voisi täytyä, kun on kysymys esimerkiksi yhdysvaltalaisen yhtiön Euroopan yhteisössä toimivalle tytäryhtiölle määrättävästä korvausvelvollisuudesta.

EU:n yhteisen toiminnan mukaan jäsenvaltion tulee toteuttaa tarpeellisia pitämänsä toimenpiteet turvatakseen antiboikottiasetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden edut, sikäli kuin niitä ei ole turvattu kyseisellä asetuksella. Suomen tulee ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina

asetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden etujen suojaamiseksi. Hallitus katsoo, että asetuksen 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden saavat riittävää suojaa antiboikottiasetuksen suojasäännösten nojalla asetuksen liitteessä tällä hetkellä lueteltujen lakien ja asetusten ja niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien ekstraterritoriaalisia vaikutuksia vastaan. Jos liitteeseen lisätään uusia lakeja, asetuksia tai muita säädöksiä tai antiboikottiasetuksen tarjoaman suojan riittävyys muutoin tulee kyseenalaiseksi, on hallituksen otettava uudelleen harkittavaksi EU:n yhteisessä toiminnassa tarkoitettujen täydentävien toimenpiteiden. Jos täydentävät toimenpiteet kuuluvat lainsäädännön alaan, on asiasta annettava eduskunnalle uusi hallituksen esitys.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Jaksossa 2.1.2. on selitetty antiboikottiasetuksen ja EU:n yhteisen toiminnan keskeiset tavoitteet. Esityksessä ehdotettu laki sisältää rangaistussäännökset antiboikottiasetuksen 2 ja 5 artiklan säännösten rikkomisesta. Rangaistussäännösten tarkoituksena on varmistaa antiboikottiasetuksen säännösten noudattaminen. Ehdotetun lain mukaan Euroopan komissiolle asetuksen mukaan annettavat tiedot toimitetaan Suomessa asianomaiselle ministeriölle, joka on nykyi-

sin ulkoasiainministeriö. Sanotun ministeriön tulee lain mukaan ilmoittaa Suomen säädöskokoelmassa julkaistavalla ilmoituksella, missä antiboikottiasetuksen liitteessä tarkoitettujen säädösten tekstit ovat yleisön nähtävillä ja mistä ne ovat saatavissa.

4. Esityksen vaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole valtiontalouden kannalta merkityksellisiä vaikutuksia eikä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, liikenneministeriöltä ja kauppa- ja teollisuusministeriöltä. Ehdotuksesta ovat antaneet lausuntonsa oikeusministeriö ja liikenneministeriö. Saaduissa lausunnoissa ei ole esitetty muutoksia ehdotukseen. Eduskunnalle on annettu asian valmisteluvaiheessa syyskuussa 1996 tietoja valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n mukaisesti valtioneuvoston kirjelmällä (U 47/1996 vp). Suuri valiokunta on antanut asiasta lausumansa (33/1996 vp.) 27 päivänä syyskuuta 1996.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Yhteisön asetus on jäsenvaltiossa voimassa yhteisön lainsäädännön mukaisessa muodossa. Siitä seuraa muun muassa, ettei asetusta saa täsmentää tai selittää kansallisella sääntelyllä. Yhteisön asetuksissa edellytetään kuitenkin usein täydentävien säännösten antamista. Kysymys voi olla esimerkiksi rangaistus- ja pakkokeinosäännösten antamisesta tai toimivaltaisesta viranomaisesta säättämisestä. Lakiehdotuksen 1 §:ssä ilmaistaan, että kysymyksessä on kuvatulla tavalla antiboikottiasetuksen säännöksiä täydentävä laki.

2 §. Pykälässä ilmoitetaan se kansallinen viranomainen, jolle Euroopan komissiolle annettavat tiedot on toimitettava, jolle tie-

toja annetaan suoraan komissiolle. Ministeriöiden toimialoista ei vuoden 1996 alusta voimaan tulleiden lainmuutosten (976—978/1995) mukaan enää säädetä lailla, vaan valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/1995). Viitattaessa laissa ministeriöön voidaan käyttää ilmausta "asianomainen ministeriö". Ilmoitusvelvollisen kannalta valtioneuvostoon tai asianomaiseen ministeriöön viittaaminen ei anna riittävää ohjetta siitä, mille viranomaiselle tiedot tulisi toimittaa. Sen vuoksi ehdotetaan, että lain 5 §:ssä tarkennetaan, mitä asianomaisella ministeriöllä ehdotetussa laissa tarkoitetaan.

Antiboikottiasetuksen 2 artiklan mukaan komissiolle on ilmoitettava 30 päivän kuluessa siitä, kun henkilö saa tiedon siitä, että asetuksen liitteessä mainitut lait tai niihin

perustuvat tai niistä johtuvat toimet vaikuttavat suoraan tai välillisesti hänen taloudellisiin tai rahoitusta koskeviin etuihinsa. Asetuksen mukaan tiedot voidaan ilmoittaa suoraan komissiolle tai jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten välityksellä. Asetuksen johdanto-osan mukaan komission esittämä pyyntö tietojen toimittamisesta ei estä jäsenvaltiota vaatimasta samanlaista tietoa annettavaksi kyseisen valtion viranomaiselle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitusvelvollisen on annettava tiedot kaikista antiboikottiasetuksen soveltamiseen liittyvistä seikoista. Säännöksen nojalla ministeriö voi pyytää täydentämään tietoja, jotka osoittautuvat puutteellisiksi. Ministeriö voisi pyytää tietoja myös sellaisen yrityksen liikkeenjohtoon kuuluvalla henkilöltä, jonka nimi olisi asetuksen liitteessä mainitun lainsäädännön nojalla laaditulla "mustalla listalla", jos olisi epäiltävissä, että asetuksen 2 artiklassa säädetty ilmoitusvelvollisuus koskisi kyseistä henkilöä.

3 §. Antiboikottiasetuksen 9 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on päätettävä asetuksen asianomaisen säännöksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Asianomaisilla säännöksillä tarkoitetaan antiboikottiasetuksen 2 artiklan ja 5 artiklan ensimmäisen kohdan säännöksiä. Ehdotettu 3 § sisältää antiboikottiasetuksen 9 artiklassa edellytetyn rangaistussäännöksen. Pykälässä kuvattu teko, *antiboikottiasetuksen säännösten rikkominen*, olisi rangaistava sekä tahallisenä että törkeänä huolimattomuudesta tehtynä.

Pykälän mukaan rangaistavaa olisi antiboikottiasetuksen 2 artiklassa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden rikkominen ja virheellisen tiedon antaminen sanotussa artiklassa tarkoitetuista seikoista. Virheellisen tiedon antaminen on ristiriidassa asetuksen 2 artiklan kanssa ja on sen tarkoituksen kannalta yhtä moitittavaa kuin ilmoituksen laiminlyöminen. Asetuksen 2 artiklassa tarkoitettuja seikkoja ovat tiedot siitä, että asetuksen liitteessä mainittu laki tai siihen perustuva tai siitä johtuvat toimet vaikuttavat suoraan tai välillisesti asetuksen 11 artiklassa tarkoitettun henkilön taloudellisiin tai rahoitusta koskeviin etuihin. Antiboikottiasetuksen 5 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että asetuksen 11 artiklassa tarkoitettu henkilö ei saa suoraan tai avustajan tai muun välittäjänä toimivan henkilön kautta tahallaan

tai tahallisen laiminlyönnin vuoksi noudattaa vaatimuksia tai kieltoja, mukaan lukien ulkomaisten tuomioistuinten pyynnöt, jotka suoraan tai välillisesti perustuvat liitteessä lueteltuihin lakeihin tai niihin perustuviin tai niistä aiheutuviin toimiin tai johtuvat edellä mainituista laeista. Tämän kiellon rikkominen olisi niin ikään rangaistavaa. Ne henkilöt, jotka voivat syyllistyä tässä pykälässä tarkoitettuun rikokseen on määritelty antiboikottiasetuksen 11 artiklassa.

Antiboikottiasetuksen säännösten rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Enimmäisrangaistus vastaisi Ruotsissa vastaavasta teosta säädettyä enimmäisrangaistusta. Useissa muissa EU:n jäsenvaltioissa antiboikottiasetuksen rikkomisesta voidaan tuomita vain sakkoja, mikä seikka olisi otettava huomioon rangaistusta määrättäessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (28/1996 vp) todetaan, että tarvittavassa kansallisessa lainsäädännössä tulee ottaa asianmukaisesti huomioon hallitusmuodon 6 a §:n johdosta niin sanottu rikosoikeudellinen legaliteettivaatimus. Ehdotetussa rangaistussäännöksessä pyritään määrittelemään rangaistava teko rangaistussäännökseltä vaadittavalla tarkkuudella viittaamalla antiboikottiasetuksen 2 artiklan ja 5 artiklan ensimmäisen kohdan säännösten rikkomiseen. Teko on myös yleisesti kuvattu ehdotetussa 3 §:ssä, jotta jo lakitekstistä käy ilmi, millaisen velvoitteen tai kiellon rikkomisesta on kysymys. Lisäksi lakitekstistä käy ilmi, ketkä voivat syyllistyä laissa tarkoitettuun rangaistavaan menettelyyn.

4 §. Suuri valiokunta on lausumassaan (33/1996 vp) edellyttänyt valtioneuvoston huolehtivan, että EU järjestää antiboikottiasetuksen kohteena olevan Yhdysvaltojen lainsäädännön julkaisemisen suomalaisten yritysten ja kansalaisten saataville tai että se tapahtuu kansallisesti asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Asetuksen liitteessä Yhdysvaltain lainsäädäntöön ainoastaan viitataan, joten liitteessä tarkoitetuista säädöksistä tulee suuren valiokunnan lausuma huomioon ottaen antaa tietoja kansallisin toimenpitein.

Rikosoikeudelliseen legaliteettiperiaatteeseen liittyvä oppi rikostunnusmerkistön riittävän täsmällisestä ilmaisemisesta laissa on muotoutunut kansallisessa lainsäädännössä, mistä syystä Euroopan yhteisön asetusten säännösten rikkomisen rangaistavuuteen liittyvät erityisongelmia. Ongelmana on muun

muassa se, ettei Euroopan yhteisön asetuksia ja niiden liitteitä voida julkaista säädöskokoelmassa. Sanotusta syystä hallituksen esityksessä laiksi eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 262/1996 vp) ehdotettiin, että tiedot lain rangaistussäännöksessä tarkoitettujen Euroopan yhteisön pakoteasetusten voimaantulosta ja niitä rikottaessa sovellettavista rangaistussäännöksistä julkaistaan ulkoasiainministeriön ilmoituksella Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa. Eduskunnassa lakiehdotusta muutettiin siten, että tiedot tulee julkaista ulkoasiainministeriön ilmoituksella siten kuin hallitusmuodon 20 §:n 2 momentissa säädetään lain julkaisemisesta.

Nyt ehdotetun lain 4 §:ssä ehdotetaan omaksuttavaksi edellä kuvatunlainen järjestelmä: tiedot siitä, missä ne säädökset, jotka ovat merkityksellisiä rangaistusvastuun syntymisessä, ovat yleisön nähtävillä ja mistä ne ovat saatavissa, julkaistaan asianomaisen ministeriön ilmoituksella siten kuin hallitusmuodon 20 §:n 2 momentissa säädetään lain julkaisemisesta. Ilmoitus näistä tiedoista tulisi julkaista heti lain tullessa voimaan. Jos antiboikottiasetuksen liitteeseen lisätään viittauksia uusiin säädöksiin, tulee tällaisista säädöksistä julkaista säädöskokoelmassa uusi

ilmoitus, josta 4 §:ssä tarkoitetut tiedot käyvät ilmi.

5 §. Ehdotetun pykälän mukaan asianomaisella ministeriöllä tarkoitettaisiin ulkoasiainministeriötä, jollei asetuksella toisin säädetä. Ministeriöiden toimialoista säädetään nykyisin valtioneuvoston ohjesäännössä.

6 §. Ehdotettu pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1998. Useissa EU:n jäsenvaltioissa tarvittava lainsäädäntö on tulossa voimaan alkuvuodesta 1998.

3. Säättämisjärjestys

Antiboikottiasetuksen säännökset perustuvat Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen. Ehdotettu laki ei laajenna sopimuksen kautta Suomea sitovia säännöksiä tai määräyksiä eikä laajenna viranomaisen valtuuksia puuttua omaisuuden suojaan, minkä vuoksi lakiehdotus voitaneen käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tietyin kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2271/96 täydentävistä säännöksistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tässä laissa annetaan tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojautumisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2271/96, jäljempänä *antiboikottiasetus*, täydentäviä säännöksiä.

2 §

Antiboikottiasetuksen 2 artiklassa tarkoitetut tiedot on Suomessa toimitettava asianomaiselle ministeriölle, jollei niitä toimiteta suoraan Euroopan yhteisöjen komissiolle.

Ilmoitusvelvollisen on asianomaisen ministeriön pyynnöstä annettava sille kaikki antibioikottiasetuksen soveltamiseen liittyvät tiedot.

3 §

Jos antibioikottiasetuksen 11 artiklassa tarkoitettu henkilö tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) laiminlyö asetuksen 2 artiklassa säädetyn ilmoitus- tai tietojenantovelvollisuuden

tai antaa siinä tarkoitetuista seikoista virheellistä tietoa taikka

2) rikkoo asetuksen 5 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädettyä kieltoa noudattaa siinä tarkoitettuja vaatimuksia tai kieltoja,

hänet on tuomittava *antiboikottiasetuksen säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

4 §

Tiedot siitä, missä antibioikottiasetuksen liitteessä lueteltujen säädösten tekstit ovat yleisön nähtävinä ja mistä ne ovat saatavissa, julkaistaan asianomaisen ministeriön ilmoituksella siten kuin hallitusmuodon 20 §:n 2 momentissa säädetään lain julkaisemisesta.

5 §

Tässä laissa asianomaisella ministeriöllä tarkoitetaan ulkoasiainministeriötä, jollei asetuksella toisin säädetä.

6 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ulkoasiainministeri Tarja Halonen

I

(Säädökset, jotka on julkaistava)

NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 2271/96,

annettu 22 päivänä marraskuuta 1996,

tietyt kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuvilta toimilta suojaumisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 73 c, 113 ja 235 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ⁽¹⁾,

sekä katsoo, että

yhteisön tavoitteisiin kuuluu edistää maailmankaupan sopusointuista kehitystä ja kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista,

yhteisö pyrkii mahdollisimman laajalti toteuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden tavoitteen, mukaan lukien kaikkien suoriin sijoituksiin, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumiseen, rahoituspalvelujen tarjoamiseen tai arvopaperien hyväksymiseen pääomamarkkinoille kohdistuvien rajoitusten poistaminen,

tietyt kolmas maa on säätänyt tiettyjä lakeja, asetuksia ja muita säädöksiä, jotka merkitsevät jäsenvaltioiden lainkäyttövallan alaisten luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden toimien sääntelyä,

tällaisten lakien, asetusten ja muiden säädösten ekstraterritoriaalinen soveltaminen loukkaa kansainvälistä oikeutta ja haittaa edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista,

tällaiset lait, mukaan lukien asetukset ja muut säädökset sekä niihin perustuvat tai niistä aiheutuvat toimet, vaikut-

tavat tai todennäköisesti vaikuttavat vallitsevaan oikeusjärjestykseen ja vahingoittavat yhteisön etuja sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etuja heidän käyttäessään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisia oikeuksiaan,

näissä poikkeuksellisissa olosuhteissa on tarpeen yhteisön tasolla toteuttaa toimia yhteisön vallitsevan oikeusjärjestyksen, yhteisön etujen sekä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etujen suojelemiseksi erityisesti poistamalla, mitätöimällä, estämällä tai muulla tavoin vastustamalla kyseisen ulkomaisen lainsäädännön vaikutuksia,

tämän asetuksen nojalla esitetty tietojen toimittamista koskeva pyyntö ei estä jäsenvaltiota vaatimasta samalaista tietoa annettavaksi kyseisen valtion omille viranomaisille,

neuvosto on hyväksynyt yhteisen toiminnan 96/668/YUTP 22 päivästä marraskuuta 1996 ⁽²⁾ varmistaakseen, että jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet suojataksaan luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, joiden etuja edellä mainitut lait ja niihin perustuvat toimet koskevat, jos nämä edut eivät ole tällä asetuksella suojattuja,

tämän asetuksen soveltamisessa komissiota avustaa jäsenvaltioiden edustajista muodostuva komitea,

tässä asetuksessa säädetyt toimet ovat tarpeen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, ja

tietyt tämän asetuksen säännösten hyväksymiseksi ei perustamissopimuksessa ole muita kuin 235 artiklassa määrätty toimivaltuudet,

⁽¹⁾ Lausunto annettu 25 päivänä lokakuuta 1996 (EYVL N:o C 347, 18.11.1996).

⁽²⁾ Ks. tämän virallisen lehden sivu 7.

ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Tässä asetuksessa säädetään suojautumisesta tämän asetuksen liitteessä eriteltyjen lakien, mukaan lukien asetukset ja muut säädökset, ekstraterritoriaalisesta soveltamisesta aiheutuvilta vaikutuksilta sekä niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien vaikutuksilta, sekä vaikutusten torjumisesta silloin, kun soveltaminen koskee niiden 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden etuja, joiden toiminta liittyy kansainväliseen kauppaan ja/tai pääoman liikkuvuuteen sekä näihin liittyviin kaupallisiin toimiin yhteisön ja kolmansien maiden välillä.

Neuvosto voi perustamissopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisesti ja sen estämättä, mitä 7 artiklan c alakohdassa säädetään, lisätä lakeja tämän asetuksen liitteeseen tai poistaa niitä siitä.

2 artikla

Kun liitteessä mainitut lait tai siihen perustuvat tai siitä johtuvat toimet vaikuttavat suoraan tai välillisesti 11 artiklassa tarkoitettujen henkilön taloudellisiin ja/tai rahoi-
tusta koskeviin etuihin, tällaisen henkilön on ilmoitettava kyseiset tiedot komissiolle 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona hän sai asiasta tiedon; oikeushenkilön etujen osalta tämä velvoite koskee johtokunnan jäseniä, johtajistoja ja muita henkilöitä, joilla on vastuu liikkeenjohtajista⁽¹⁾.

Komission pyynnöstä tällaisen henkilön on annettava kaikki tämän asetuksen soveltamiseen liittyvät komission pyynnön mukaiset tiedot 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.

Tiedot on toimitettava Euroopan komissiolle joko suoraan tai jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välityksellä. Jos tiedot toimitetaan suoraan Euroopan komissiolle, komissio ilmoittaa välittömästi asiasta sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jossa tiedot antanut henkilö asuu tai on rekisteröity.

3 artikla

Tietoja, jotka on luovutettu 2 artiklan mukaisesti, saa käyttää ainoastaan niihin tarkoituksiin, joita varten ne on toimitettu.

Tietoja, jotka ovat luonteeltaan luottamuksellisia tai jotka luovutetaan luottamuksellisesti, koskee salassapitovelvollisuus. Komissio ei saa ilmaista tällaista tietoa ilman tiedot antaneen henkilön nimenomaista lupaa.

⁽¹⁾ Tiedot on toimitettava seuraavaan osoitteeseen: Euroopan komissio, pääosasto I, Rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 Bryssel (telekopio: 32 2 295 6505).

Kyseisten tietojen toimittaminen edelleen on sallittua silloin, kun komissio velvoitetaan siihen tai sille annetaan siihen lupa, erityisesti oikeudellisten toimien yhteydessä. Tietojen toimittamisesta edelleen on otettava huomioon kyseisen henkilön oikeudet edut siten, että hänen liikesalaisuuksiaan ei ilmaista.

Tämän artiklan säännökset eivät estä komissiota ilmaisemasta yleisluonteisia tietoja. Tällaisen tiedon antaminen ei ole sallittua, jos se on ristiriidassa tiedon alkuperäisen tarkoituksen kanssa.

Jos luottamuksellisuutta rikotaan, tiedon toimittajalla on oikeus siihen, että tieto tarpeen mukaan kumotaan, jätetään huomioon ottamatta tai oikaistaan.

4 artikla

Yhteisön ulkopuolisen tuomioistuimen tuomioita ja hallintoviranomaisen päätöksiä, joissa on kyse liitteessä mainittujen lakien tai niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien soveltamisesta suoraan tai välillisesti, ei tunnusteta eikä panna täytäntöön millään tavalla.

5 artikla

Jäljempänä 11 artiklassa tarkoitettu henkilö ei saa suoraan tai avustajan tai muun välittäjänä toimivan henkilön kautta tahallaan tai tahallisen laiminlyönnin vuoksi noudattaa vaatimuksia tai kieltoja, mukaan lukien ulkomaisen tuomioistuimen pyynnöt, jotka suoraan tai välillisesti perustuvat liitteessä luetteluihin lakeihin tai niihin perustuviin tai niistä aiheutuviin toimiin tai johtuvat edellä mainituista laeista tai toimista.

Henkilöille voidaan antaa 7 ja 8 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti lupa noudattaa näitä vaatimuksia tai kieltoja kokonaan tai osittain, jos noudattamatta jättäminen vahingoittaisi vakavasti heidän etujaan tai yhteisön etuja. Tämän säännöksen soveltamisperusteet vahvistetaan 8 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen. Kun on riittävä näyttö siitä, että noudattamatta jättäminen vahingoittaisi vakavasti luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, komissio tekee 8 artiklassa tarkoitettulle komitealle ehdotuksen tarvittavista tämän asetuksen mukaisesti toteutettavista toimenpiteistä.

6 artikla

Jäljempänä 11 artiklassa tarkoitettua henkilöä, joka harjoittaa 1 artiklassa tarkoitettua toimintaa, on oikeus saada korvaus liitteessä luettujen lakien soveltamisesta tai niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien hänelle aiheuttamasta vahingosta ja menetyksestä, oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

29. 11. 96

FI

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti

N:o L 309/3

Vahingonkorvausta voidaan vaatia luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä tai muulta vahingon aiheuttaneelta tai keneltä tahansa, joka toimii tämän puolesta tai välikätenä.

Tämän artiklan nojalla vireille pantuihin oikeudenkäynteihin ja sen nojalla annettuihin päätöksiin sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitettua Brysselin yleissopimusta. Vahingonkorvausta voidaan hakea kyseisen yleissopimuksen II osaston 2—6 jakson määräysten sekä saman yleissopimuksen 57 artiklan 3 kohdan mukaisesti missä tahansa sellaisessa jäsenvaltiossa vireille pannussa oikeudenkäynnissä, jossa kyseisellä luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, taholla tai tällaisen puolesta tai tämän välittäjänä toimivalla on varallisuutta.

Vahingonkorvaus voi sovellettavan lain mukaisesti olla muodoltaan näiden henkilöiden, tahojen tai niiden puolesta tai niiden välittäjänä toimivien henkilöiden yhteisössä olevien varojen takavarikointia tai myyntiä, mukaan lukien yhteisössä rekisteröidyn oikeushenkilön osakkeet, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden saatavilla olevien keinojen käyttämistä.

7 artikla

Tämän asetuksen soveltamiseksi komissio

- tiedottaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle välittömästi ja täydessä laajuudessa 1 artiklassa tarkoitettujen lakien, asetusten ja muiden säädösten sekä niistä aiheutuvien toimenpiteiden vaikutuksista tämän asetuksen nojalla saatujen tietojen perusteella ja laatii niistä säännöllisesti kattavan julkisen selvityksen;
- antaa lupia 5 artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti ja asettaessaan määrääjän komitean lausunnon antamiselle ottaa täysimääräisesti huomioon ne määrääjät, joita luvan saaneiden henkilöiden on noudatettava;
- lisää tai poistaa tarvittaessa viitauksia asetuksiin ja muihin säädöksiin, jotka on annettu liitteessä lueteltujen lakien nojalla ja kuuluvat tämän asetuksen soveltamisalaan;
- julkaisee Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä ilmoituksen niistä tuomioistuinten tuomioista ja päätöksistä, joihin sovelletaan 4 ja 6 artiklaa;
- julkaisee Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 2 artiklassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten nimet ja osoitteet.

8 artikla

Komissiota avustaa 7 artiklan b ja c alakohdan täytäntöönpanossa komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden

edustajista ja jonka puheenjohtajana on komission edustaja.

Komission edustaja tekee komitealle ehdotuksen tarvittavista toimenpiteistä. Komitea antaa lausuntonsa ehdotuksesta määrääjässä, jonka puheenjohtaja voi asettaa asian kiireellisyys mukaan. Lausunto annetaan perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa niiden päätösten edellytykseksi määrättyä enemmistöllä, jotka neuvosto tekee komission ehdotuksesta. Komiteaan kuuluvien jäsenvaltioiden edustajien äänet painotetaan mainitussa artiklassa tarkoitetulla tavalla. Puheenjohtaja ei osallistu äänestykseen.

Komissio päättää suunnitelluista toimenpiteistä, jos ne ovat komitean lausunnon mukaiset.

Jos suunnitellut toimenpiteet eivät ole komitean lausunnon mukaisia tai jos lausuntoa ei ole annettu, komissio tekee viipymättä neuvostolle ehdotuksen tarvittavista toimenpiteistä. Neuvosto ratkaisee asian määränemmistöllä.

Jos neuvosto ei ole ratkaissut asiaa kahden viikon kuluessa siitä päivästä, kun asia on tullut vireille neuvostossa, komissio tekee päätöksen ehdotetuista toimenpiteistä.

9 artikla

Jäsenvaltioiden on päätettävä tämän asetuksen asianomaisen säännöksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeudenmukaisia ja ennalta ehkäiseviä.

10 artikla

Komissio ja jäsenvaltiot tiedottavat toisilleen tämän asetuksen mukaisesti toteutetuista toimenpiteistä ja muista tähän asetukseen liittyvistä olennaisista seikoista.

11 artikla

Tätä asetusta sovelletaan:

- luonnollisiin henkilöihin, joilla on asuinpaikka yhteisössä⁽¹⁾ ja jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia,

⁽¹⁾ Tässä asetuksessa tarkoitetaan ilmaisulla 'olla asuinpaikka yhteisössä', että henkilö on laillisesti sijoittautunut yhteisöön vähintään kuuden kuukauden ajan niiden 12 kuukauden aikana, jotka edeltävät sitä ajankohtaa, jolloin jokin velvoite syntyy tai jotakin oikeutta harjoitetaan tämän asetuksen perusteella.

- 2) oikeushenkilöihin, jotka on rekisteröity yhteisössä, aluevedet ja ilmatila, sekä jäsenvaltion lainkäyttöval-
lan tai valvonnan alaisissa ilma-aluksissa ja aluksissa.
- 3) asetuksen (ETY) N:o 4055/86 ⁽¹⁾ 1 artiklan 2 koh-
dassa tarkoitettuihin luonnollisiin tai oikeushenkilöi-
hin,
- 4) muihin luonnollisiin henkilöihin, joilla on asuinpaikka
yhteisössä, jollei kyseinen henkilö ole siinä maassa,
jonka kansalainen hän on, 12 artikla
- 5) muihin ammatillisissa tehtävissä toimiviin luonnolli-
siin henkilöihin yhteisön alueella, mukaan lukien sen Tämä asetus tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan
Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvalti-
oissa.

Tehty Brysselissä 22 päivänä marraskuuta 1996.

Neuvoston puolesta

S. BARRETT

Puheenjohtaja

⁽¹⁾ Neuvoston asetus (ETY) N:o 4055/86, annettu 22 päivänä joulukuuta 1986, palvelujen tarjoamisen vapauden periaat-
teen soveltamisesta jäsenvaltioiden väliseen meriliikenteeseen
sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden väliseen meriliik-
enteeseen (EYVL N:o L 378, 31.12.1986, s. 1), asetus
sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY)
N:o 3573/90 (EYVL N:o L 353, 17.12.1990, s. 16).

LIITE

LAIT, ASETUKSET JA MUUT SÄÄDÖKSET ⁽¹⁾

Asetuksen 1 artiklassa tarkoitetut

MAA: AMERIKAN YHDYSVALLAT

LAIT

1. "National Defence Authorization Act for Fiscal Year 1993", Title XVII — "Cuban Democracy Act 1992", 1704 ja 1706 artikla

Noudatettavat säännökset:

Säännökset sisältyvät lain "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act of 1996", I osastoon, ks. jäljempänä.

Mahdolliset EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset:

Vastuita koskevat säännökset sisältyvät nyt lakiin "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act of 1996", ks. jäljempänä.

2. "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act of 1996"

I osasto

Noudatettavat säännökset:

Noudatettava Yhdysvaltojen Kuubaa koskevaa talous- ja rahoitussääntöä, ja muun muassa oltava viemättä Yhdysvaltoihin joko suoraan tai kolmansien maiden kautta sellaisia tavaroita tai palveluja, jotka ovat peräisin Kuubasta tai jotka sisältävät Kuubasta peräisin olevia materiaaleja tai tavaroita, oltava käymättä kauppaa tavaroilla, jotka ovat tai ovat olleet Kuubassa tai jotka kuljetetaan tai on kuljetettu Kuubasta tai Kuuban kautta, oltava jälleenviemättä Yhdysvaltoihin Kuubasta peräisin olevaa sokeria ilman viejän toimivaltaisen kansallisen viranomaisen ilmoitusta, oltava tuomatta Yhdysvaltoihin sokerituotteita ilman vakuutta siitä, että tuotteet eivät ole peräisin Kuubasta, sekä jäädytettävä kuubalainen varallisuus ja rahoitukseen liittyvät toimet Kuuban kanssa.

Mahdolliset EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset:

Kielto lastata tai purkaa lasti aluksesta missä tahansa Yhdysvaltojen alueella tai saapua Yhdysvaltojen satamiin; kielto tuoda Kuubasta peräisin olevia tavaroita tai palveluja ja tuoda Kuubaan Yhdysvalloista peräisin olevia tavaroita tai palveluja; sellaisten rahoitukseen liittyvien toimien estäminen, joissa Kuuba on mukana.

III ja IV osasto:

Noudatettavat säännökset:

Lopettaa kaikki toimenpiteet ("trafficking"), jotka liittyvät omaisuuteen, joka on aikaisemmin kuulunut Yhdysvaltojen kansalaisille (mukaan lukien kuubalaiset, jotka ovat saaneet Yhdysvaltain kansalaisuuden) ja jonka Kuuban hallitus on pakkolunastanut. (Mainittuihin toimenpiteisiin kuuluu: käyttö, myynti, siirto, hallinta, hoito ja muu henkilölle hyötyä tuottava toiminta.)

Mahdolliset EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset:

Yhdysvalloissa EU:n kansalaisia tai mainituissa toimenpiteissä mukana olevia yrityksiä vastaan jo muodostuneeseen vastuuseen perustuvat oikeudenkäynnit, jotka johtavat tuomioihin/päätöksiin maksaa (moninkertaisia) korvauksia Yhdysvaltain osapuolelle. Yhdysvaltoihin pääsyn epääminen toimenpiteisiin osallistuvilta henkilöiltä, näiden puoliset, alaikäiset lapset ja asiamiehet mukaan lukien.

⁽¹⁾ Lisätietoja mainituista säädöksistä saa Euroopan komissiosta, pääosastosta I.E.3, Rue de la Loi/Westraat 200, B-1049 Bryssel (telekopio: 32 2 295 6505).

3. "Iran and Libya Sanctions Act of 1996"

Noudatettavat säännökset:

Olla suorittamatta Iraniin tai Libyaan 12 kuukauden aikana yli 40 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin investointeja, jotka vaikuttavat suoraan ja merkittävästi Iranin tai Libyan kykyyn kehittää edelleen öljyvarojaan. (Käsite "investoinnit" kattaa mainittujen maiden kehittämiseen tarkoitetun sopimuksen tekemisen tai sellaisen takaamisen, sellaisesta hyötymisen tai omistusosuuden hankkimisen sellaiseen.)

Huom. Ei koske kuitenkaan sijoituksia, jotka on tehty ennen 5. elokuuta 1996 tehtyjen sopimusten perusteella.

Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmilla 748 (1992) ja 883 (1993) asetetun Libyaa koskevan kauppasaarron noudattaminen ⁽¹⁾.

Mahdolliset EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset:

Yhdysvaltain presidentin toteuttamat toimenpiteet Yhdysvaltoihin suuntautuvan tuonnin tai toimitusten rajoittamiseksi; kiello tulla nimetyksi Yhdysvaltojen valtionvarojen ensisijaiseksi välittäjäksi tai tallettajaksi; kiello saada lainoja Yhdysvaltain rahoituslaitoksilta; Yhdysvaltojen asettamat vientirajoitukset; EXIM-Bankin antaman tuen epääminen.

ASETUKSET

1. 1 CFR (Code of Federal Regulations) Ch. V (7-1-95 edition) Part 515 — Cuban Assets Control Regulations, subpart B (Prohibitions), E (Licenses, Authorizations and Statements of Licensing Policy) and G (Penalties)

Noudatettavat säännökset:

Kiellot sisältyvät lain "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act of 1996" I osastoon, ks. edellä. Lisäksi vaaditaan lisenssien ja/tai lupien saamista Kuubaa koskevien taloudellisten toimien osalta.

Mahdolliset EU:n etuihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset:

Säädöstä rikottaessa: sakkorangaistus, omaisuuden tai oikeuksien menetys, vankeusrangaistus.

⁽¹⁾ Vrt. näiden päätöslauselmien soveltaminen yhteisössä neuvoston asetuksella (EY) N:o 3274/93 (EYVL N:o L 295, 30.11.1993, s. 1).

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osastoa soveltamalla annetut säädökset)

YHTEINEN TOIMINTA,

22 päivältä marraskuuta 1996,

jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen J.3 ja K.3 artiklan perusteella tietyn kolmannen maan tietyn lainsäädännön tai siihen perustuvien taikka siitä aiheutuvien toimien ekstraterritoriaalisen soveltamisen vaikutusten torjumiseksi toteutettavista toimenpiteistä

(96/668/YUTP)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen J.3 artiklan ja K.3 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan b alakohdan,

ottaa huomioon Firenzessä 21 ja 22 päivänä kesäkuuta 1996 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa annetut yleiset suuntaviivat,

sekä katsoo, että

tietty kolmas maa on säätänyt tiettyjä lakeja, asetuksia ja muita säädöksiä, jotka merkitsevät Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainkäyttövallan alaisten luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden toimien sääntelyä,

tällaisten lakien, asetusten ja muiden säädösten ekstraterritoriaalinen soveltaminen loukkaa kansainvälistä oikeutta,

tällaiset lait, asetukset ja muut säädökset sekä niihin perustuvat tai niistä aiheutuvat toimet vaikuttavat tai todennäköisesti vaikuttavat vallitsevaan oikeusjärjestykseen ja vahingoittavat Euroopan unionin etua sekä mainittujen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etuja,

neuvosto on antanut asetuksen (EY) N:o 2271/96⁽¹⁾ turvataksaan yhteisön sekä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisia oikeuksia käyttävien luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden edut,

näissä erityisolioissa jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen mainittujen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden etujen turvaamisen, sikäli kuin tästä turvaamisesta ei säädetä asetuksessa (EY) N:o 2271/96, ja

tämä yhteinen toiminta ja asetus (EY) N:o 2271/96 muodostavat yhtenäisen järjestelmän, joka sisältää yhteisön ja jäsenvaltioiden toimivaltojen mukaiset toimet,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN YHTEISEN TOIMINNAN:

1 artikla

Kukin jäsenvaltio toteuttaa tarpeellisia pitämänsä toimenpiteet turvataksaan sellaisten asetuksen (EY) N:o 2271/96 11 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden edut, joihin asetuksen (EY) N:o 2271/96 liitteessä lueteltujen lakien, asetusten ja muiden säädösten ja niihin perustuvien tai niistä aiheutuvien toimien ekstraterritoriaalinen soveltaminen vaikuttaa, sikäli kuin kyseisiä etuja ei ole turvattu kyseisellä asetuksella.

2 artikla

Tämä yhteinen toiminta tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

3 artikla

Tämä yhteinen toiminta julkaistaan virallisessa lehdessä.

Tehty Brysselissä 22 päivänä marraskuuta 1996.

Neuvoston puolesta

S. BARRETT

Puheenjohtaja

⁽¹⁾ Ks. tämän virallisen lehden sivu 1.

